

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones Miscellanæ

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindellicorum, 1730

Decisio CVI. Argumentum. Referuntur compendiosè, Quæ sint causæ excusantes à restitutione rei alienæ? & quando Judices obligati sint ad restitutionem? Notantur novem qualitates boni Judicis excerptæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94626](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94626)

DECISIO CVI.

A R G U M E N T U M .

Referuntur compendiosè, Quæ sint causæ excusantes à restitutione rei alienæ; & quando Judices obligati sint ad restitutionem? Notantur novem qualitates boni Judicis excerptæ ex revelationibus S. Birgittæ.

S U M M A R I U M .

1. Restitutionis obligatio cessat ex 19. causis.
2. Carmina continentia dictas causas.
3. Fama restitutio quando non sit faciendæ?
4. Judex quando sit obligatus ad restitutionem?
5. Judex pecuniam accipiens pro sententia peccat mortaliter.
6. Judex an restituat accepta ex liberalitate litigantium?
7. Propositiones duæ damnatæ circa Judices.
8. Judicis boni novem qualitates ex revelationibus S. Birgittæ.

CAUSÆ excusantes à restitutione sunt sequentes. 1. Impotentia debitoris. 2. Detrimētum honesti status familiæ, nisi in eodem creditor versetur. 3. Periculum amissionis famæ, honoris, vel membrorum. 4. Condonatio creditoris, non solum expressa, sed aliquando præsumpta. 5. Cessio honorum. 6. Si res restituenda, sit Domino, aut Republicæ notitura. 7. Usucapio, & Præscriptio cum legitimis conditionibus. 8. Solutio facta creditoribus creditoris. 9. Incertitudo Domini præcipuè in rebus inventis. 10. Sententia Judicis absolventis. 11. Ignorantia invincibilis tam juris, quam facti. 12. Interitus rei debite in individuo ex contractu. 13. Ingressus in Religionem. 14. Compensatio occulta. 15. Compositio vel cum Rever. Camera Apostolica super bonis incertis, vel ex Bulla Cruciatæ in casibus contentis in ea. 16. Si peccatum non fuit mortale contra Justitiam. 17. Si damnum non fuit prævisum, etsi daretur opera rei illicitæ, antequam Judex condemnet. 18. Quando res est dubia circa obligationem restituendi. 19. Quando poenitens deliquit contra legem poenalem tantum, aut mixtam. Unde versus.

*Si capias usu, cedas, si sponte remittat
Creditor, aut illi sit compensatio facta.
Debita si ignores, aut illi reddere possis
Non sine iactura fameque, animæque, statusque,
Si iuste quidquam lusu, vel sorte parasti.*

De quibus omnibus causis à restitutione excusantibus, quando ampliationem, vel limitationem recipiant, videndi sunt Thom. Tambur. in Decalog. lib. 8. tract. 4. cap. 1. §. 9. Layman. lib. 3. tract. 2. part. 1. cap. 12. Bonacin. d. Rest. in genere disput. 1. quæst. ult. punct. 1. & punct. 2. cum duob. §§. seqq. Escobar. in Theolog. Moral. tract. 2. Exam. 2. cap. 4. Gobat in Quinar. tract. 1. à num. 149. 236. 262. & seqq. Et tres Eminentissimi, ac doctissimi Cardinales, videlicet Tolet. lib. 5. cap. 26. De Lugo de Justit. & Jur. tom. 1. disput. 21. ubi octo integræ sectiones, & de Lauræa d. rom. 2. de Virtut. in gener. disput. 24. art. 5. Causæ autem excusantes à restitutione famæ comprehenduntur in his versibus, quos ponit P. Lohner de Scientia Confessarii pag. 54. videlicet:

*Si Fama obrenta est, & apertum obliuio crimen
Absulit: aut rapta à lafo sibi fama vicissim est.
Si donet lafus, vel condonare putetur.
Reddere sique potens non sit, vel non sine damno
Majori, vel samam alia si lafus eandem
Perdidit ipse via, nihil illi reddere debes.*

Et quoniam supra Decis. XCIX. num. 10. dictum est, etiam Judices sæpè sapius esse obligatos ad restitutionem, proponitur sequens Casus. Judex Confessarii pedibus provolutus, accusat se pluries pro dicendis sententiis, & causis expediendis, pecunias accepisse. Queritur, quid ei Confessarius debeat injungere? Ad hunc casum pro vera resolutione respondendum est, Confessarium requirere debere, an sententias injustas Judex iste tulerit? Quia si fecit injustas sententias, injungenda est ei restitutio omnium damnorum, quæ passæ sunt partes læsæ. Tamburin. in Decal. lib. 7. cap. 5. §. 3. num. 13. Eminentiss. Cardin. de Lugo tom. 2. de Justit. & Jur. Disput. 37. num. 1. Aut recepit pecunias pro justis sententiis ferendis? Et in hoc casu altercantur Doctores, non an peccaverit? (quia certum est ipsum mortali-ter peccasse contra justitiam, quia litigantes jus habent ad audiendam sententiam ab ipso Judice, unde non potest ipse vendere, quod de jure debet.) Sed an teneatur ad restitutionem pecuniarum illarum acceptarum ante condemnationem? & communior opinio est affirmativa; tum quia quod acceptum est, & ratione sui injustè accipitur, restitui debet: tum etiam quia id permitti non debet Judicibus ad evitanda scandala, & perversionem justitiæ; ut probat Tamburin. d. §. 3. num. 14. & Diana part. 3. tract. 5. resol. 55. & part. 6. tract. 6. resol. 59. quæ sunt impressæ in Coordinato rom. 8. tract. 7. resol. 52. & 53. ubi re melius considerata sentit, Judici esse injungendam restitutionem, nam actus justitiæ sunt invendibiles, & tenetur gratis exercere munus suum & vix, ait Diana, sunt liberandi Judices à restitutione eorum, quæ processerunt ex mera liberalitate, & amicitia, aut ex gaudio, & gratitudine; quod non absque hæsitacione concedit Eminentiss. Cardin. de Lugo d. disput. 37. sect. 11. in qua sub num. 135. monet, Expedire, ut Confessarii ejusmodi Judicibus in poenitentiam injungant, restitutionem ejus, quod acceperunt; ne facile contemnant prohibitionem, & peccatum, quod sæpè in ejusmodi acceptione committunt.

Et pro conclusione hujus casus notatæ fuerunt duæ Propositiones damnatæ sub poena Excommunicationis latæ sententiæ circa Judicis officium. Prima ab Alexandro Papa VII. 26. quæ affirmabat: Quando litigantes habent pro se opinionones aequè probabiles, potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius pro alio. Altera ab INNOCENTIO PAPA XI. quæ est 2. & in qua affirmabatur: Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxta opinionem etiam minus probabilem. Quæ nunc sunt damnatæ.

Cæterum hic notandæ veniunt novem qualitates boni Judicis, quæ recensentur à Christo Domino in Revelationibus S. Birgittæ lib. 4. cap. 102. his verbis: Ad Judicem justum novem bona pertinent. 1. Attentè audire. 2. Discernere proposita. 3. Voluntas velle judicare justè. 4. Inquirere, quæ de causa litigatur? 5. Inquirere, quanto tempore lis duraverit, quia gravius damnum est de Judicii dilatione? 6. Inquirere, quales testes, si probati sint? 7. Non esse præceps in Judicio, nec timere potestatem. 8.

Non

Non curare preces, seu dona aliquorum. 9. Judicare sic pauperi, sicut diviti; ira fratri, & filio, sicut ex-
traneo. Qualitates utique attendenda.

DECISIO CVII.

ARGUMENTUM.

Demonstratur, cur, & quando Confessarius te-
neatur ad restitutionem, quam poenitens ipse
facere debebat?

SUMMARIUM.

1. Confessarius quando obligatus sit ad restitutionem?
2. Confessarius indoctus non obligans poenitentes ad
restitutionem peccat, sed ipse non tenetur restituere.
Et cur?
3. Confessarius tenetur restituere, si dixerit poeniten-
ti, ne restituat.
4. Confessarius monens poenitentem de sua mala re-
sponsione liberatur ab obligatione restituendi.
5. Confessarii ignorantia non excusat eum à restitu-
tione.
6. Confessarius ignorans an peccet contra charitatem,
vel contra iustitiam?
7. Iudex tenetur ad lationem partis per eum gra-
vata.
8. Confessarius an sit obligatus prospicere bonis credi-
torum poenitentis?
9. Confessarius indoctus pluries audit in Confessione
peccata furorum, fraudum, & usurarum, & nun-
quam injunxit poenitentibus obligationem restituendi.
Quaeritur, an Confessarius ipse teneatur ad restitu-
tionem?

Responsum fuit ab omnibus non teneri;
quando ex ignorantia, et si crassa, & vinci-
bili, seu ex oblivione non injunxit poenitentibus
obligationem restituendi; & ratio est, quia
obligatio restitutionis non oritur, nisi ex viola-
tione iustitiae, aut contractus, Confessarius
verò indoctus non lædit iustitiam respectu credi-
torum, quia ipsis non est obligatus, neque
tenetur ex officio prospicere bonis temporali-
bus creditorum, cum ab illis nullam mercedem
accipiat; sed peccat tantum contra Religionem,
& contra charitatis legem, ex cuius virtute de-
bet monere poenitentem, ut restituat in ordine
ad ejus salutem. Verum enim verò tenebitur
Confessarius ad restitutionem, si interrogatus à
Poenitente, an esset obligatus restituere? ipse
ex ignorantia crassa, vel malitia respondisset,
non esse obligatum; nam tunc ejus responsum
est causa positiva, & vera damni, ut dictum est
supra de consulentibus, & ideo tenetur ad restitu-
tionem. Gobat in Experiment. Theolog. tract. 7.
casu 18. num. 564. & ibi Coninck. de Sacram. di-
sp. 8. dub. 17. num. 144. Layman. libr. 3. tr.
4. cap. 7. num. 6. Cotonius in summa Diana.
Confessarius num. 41. Ipse Antonin. Diana part. 2.
tract. 16. resol. 1. quæ requiescit in opere Coor-
dinato tom. 1. tract. 6. resol. 22. Bonacina, qui
plurimos concordantes, sed nonnullos adver-
santes allegat, tom. 2. de Restitutione in gener. disp.
1. quæst. 2. punct. 11. num. 15. Eminentiss. Cardin.
de Lugo de Sacram. Poenitentia disp. 22. à num. 60.
& seqq. qui num. 64. notat, quod si Confessa-
rius monuerit poenitentem de errore suo, & de
malo consilio dato, cessabit in ipso Confessa-
rio obligatio restitutionis; ea ratione, quia in
aliis consulentibus non cessat obligatio, ob
continuationem motivi, quo fuit damnum sua-

Doct. Clericali Tom. II. Lib. IX.

sum; at in nostro casu motivum Confessarii est
ejus autoritas, quæ omnino aufertur revocato
consilio, & facta protestatione de veritate con-
traria; quare prior error non potest amplius in-
fluere in negationem restitutionis; & sic Con-
fessarius liberatur ab onere restituendi.

Ceterum hæc doctrina Cardinalis Lugo de
necessitate admonendi poenitentem à Confes-
sario, qui ignoranter eum deobligaverat à re-
stitutione, ut seipsum liberet ab onere restitu-
endi, debet procedere etiam in casu, quo ipse
Confessarius omisisset sive ex malitia, sive ex
ignorantia, aut ex inadvertentia monere Poeni-
tentem in Confessione de obligatione restitutio-
nis; siquidem non est verum, quod ignorantia,
seu oblivio reddat Confessarium immunem ab
obligatione restituendi, si poenitens ipse non re-
stituatur; nam ut piè, ac doctè advertit Eminen-
tiss. Cardin. de Laurea in 4. lib. Sentent. tom. 2.
in tract. de Sacramento Poenitent. disput. 21. artic. 4.
num. 106. quilibet Confessarius tam ex officio,
quam ex charitate, si in ministerio Sacramenti
Poenitentiae omisit monere poenitentem de re-
stitutione facienda, sive id fecerit ex malitia,
sive inadvertentia, tenetur postea, cum adver-
tit, monere poenitentem, & si non moneat, te-
netur ad restitutionem: & manifesta est ratio,
quia illa omisio influit moraliter in proximi læ-
sionem; ergo tenetur eam destruere per actum
oppositum, qui removeat influxum; quod si
non removeatur influxus, tenetur ipse ad resti-
tutionem.

Neque suffragari potest tali Confessario in-
docto illud fundamentum, quod ignorantia,
seu omisio ejus sit peccatum contra charitatem,
vel Religionem tantum, non autem contra ius-
titiam: siquidem ut disputat, & plene probat
Eminentiss. Cardin. de Laurea dict. disput. 21. n.
107. & 108. ministratio Sacramenti Poeniten-
tiae est actus iustitiae in quocunque ministro,
nam minister est Iudex. Conc. Trident. sess. 14.
cap. 2. & iudicium ejus est actus iustitiae; quo,
licet absolvat, tamen ligat ad poenam tempora-
lem. Igitur debet esse actus iudicii iusti, sed fa-
cit injustum iudicium omittendo obligare Poeni-
tentem ad restitutionem cap. Omnis viriusque sexus.
de Poenitent. & remis. Igitur ut repararet injusti-
tiam, quam committit, omittendo iuste judicare
tenetur vel monere poenitentem, ut restituat,
vel ipse restituere. Et confirmatur, quia quili-
bet Iudex tenetur ad lationem partis, quam
gravat omittendo ea, quæ ad suum officium
spectant, cap. cum aperi de Sentent. & re judic. in
6. Sed Confessarius indoctus omittens monere
poenitentem, ut restituat, gravat partem, cui
facienda est restitutio, & est causa moralis, ob
quam læsio influit in creditorem, ideo tenetur
ad resarciendum; non solum enim resarcire da-
mnum debent dantes illud malitiose, sed etiam
ex negligentia, cap. de Injur. & damno dato. Et
extat præceptum Concil. Trident. in sess. 14. cap. 8.
quo debent Sacerdotes pro qualitate criminum conveni-
entes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis commi-
veant, & indulgentius cum poenitentibus agant, alieno-
rum peccatorum participes efficiantur. Idcirco cum
minister Sacramenti poenitentiae assumat offi-
cium Iudicis, tenetur eo rite, & rectè fungi;
& si ex omisione proprii officii causet damnum
tertio sive per malitiam, sive ignorantiam, te-
netur restituere, cap. Qui aperuerit, capit. Si vos, ca-